

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. дн Николай Стойчев Димитров

на материалите, представени за участие в конкурс
за заемане на академичната длъжност „професор“
в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

по: област на висше образование 2. Хуманитарни науки 2.1 Филология
професионално направление Българска литература - Възрожденска литература

В конкурса за „професор“, обявен в Държавен вестник, бр. 31 от 11. 04. 2025 г. и в интернет-страница на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ за нуждите на катедра Българска литература и теория на литературата към Факултет Филологически, като кандидат участва Елена Славова Гетова от ПУ „Паисий Хилендарски“

1. **Общо представяне на получените материали.**

Със заповед № Р33-РД-22-1339 от 10.06..2025 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определен за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ в ПУ по област на висше образование

2. Хуманитаристика 2.1 Филология, специалност Българска литература, **обявен за нуждите на** катедра Българска литература и теория на литературата към Филологически факултет

За участие в обявения конкурс е подал документи **единствен кандидат**:

Доц. д-р Елена Славова Гетова От ПУ „Паисий Хилендарски“

Представеният от доц. д-р Елена Гетова комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, и включва следните документи:

Научни трудове (копия на публикации)

Документи за учебна работа

Документи за научноизследователска дейност

Молба до ректора на ПУ

Автобиография

Диплома за висше образование Диплома за

образователна и научна степен Свидетелство за

научно звание Списък на научните трудове

Справка за съответствие с минималните национални изисквания

Декларация за оригиналност и достоверност Анотация на

материалите (английски и български език) Самооценка на приносите

(английски и български език)

Списък на цитиранията

Удостоверение за трудов стаж

2. Кратки биографични данни на кандидата

Доц. Елена Гетова завършва гимназиалното си образование в гр. Пловдив, а висшето в СУ „Св. Климент Охридски“, специалност Българска филология. От 2001 г. е асистент в ПУ „Паисий Хилендарски“, от 2004 ст. Асистент, а от 2005, гл. асистент. През 2005 г. защитава докторат по възрожденска литература, а от 2008 г. е доцент в същия университет към катедра Българска литература и теория на литературата. От 2015 до 2023 г. е зам. Декан на Филологическия факултет към Пловдивския университет.

Като преподавател доц. Елена Гетова води часове по Възрожденска литература при различни специалности във Филологически факултет на ПУ, както и в неговия филиал в гр. Смолян. Нямам преки наблюдения от преподавателската ѝ работа. От предоставената от нея информация ми направи впечатление подходът да се пишат съавторски доклади за конференции със студенти, което е най-прекият път за въвеждане на млади изследователи в научната работа. Ръководството на дипломни работи, публични лекции пред студенти са също важна част от преподавателската дейност на кандидата в конкурса за „професор“.

3. Обща характеристика на научната дейност на кандидата.

Във връзка с участието си в конкурса за заемане на академичната длъжност „професор“ доц. Елена Гетова е представила за оценяване една монография и 20 научни статии, от които 2 в реферирани научни издания. Посочените материали за участие в конкурса отговарят на изискванията за научни публикации от статийен тип. Изследването „Петко- Славейковият журналистически XIX век“ по своята тематика, методология и структура отговаря на изискването за монографично изследване.

Представените от кандидата 20 научни статии (две от тях в реферирани издания) могат да бъдат обединени в няколко тематични области:

1. Представите за времето и века във възрожденската поезия и журналистика. На тази тематична област са посветени 4 статии, като особено внимание заслужава изследването „Образи на времето във възрожденската поезия“, в която са проследени различните експликации на времето като екзистенциално, сезонно, циклично променящо се. Обърнато е внимание на езиковото моделиране на образите на времето в поезията на П. Р. Славейков, Н. Геров, Л. Каравелов, Бачо Киро и др. Важни са и наблюденията на доц. Гетова по отношение на понятието „век“ във възрожденската епоха, влязло в

обръщение и в поезията, и в журналистиката. (първата глава на монографичното изследване също се спира на този проблем). Само по себе си извеждането на това понятие като обект на журналистическо обговаряне или поетическо осмисляне говори за модерното преосмисляне на времето от възрожденската ни интелигенция.

2. Друг основен тематичен кръг в изследването е свързан с възрожденската преса и присъствието на литературата в нея. Особен интерес в това отношение предизвиква статията „Вестник *Стара планина*“ (1876-1877) - лирика и преса в една журналистическа година“. Прави се опит за аксеологически прочит на лириката във вестника, колкото и критериите за това да са относителни. Една част от стихотворенията на Вазов, свързани с Априлското въстание и влезли в стихосбирката „Тъгите на България“, са поместени за първи път именно във в. *Стара планина*.

3. Трети основен тематичен кръг в научните публикации на кандидата е свързан с хумористичните издания през Възраждането. Наред с в. *Шутош*, основен обект на изследване в редица статии, които в префункционализиран вид влизат във втора глава на монографичното изследване, доц. Гетова се спира и на други хумористични издания като *Гайда*, *Тъпан*, *Хитър Петър*. Проследени са важни, специфични за хумористичната периодика черти, свързани с функционалната полисемантичност на тези издания, тяхната емоционална обогатеност, засегнати са и някои литературноисторически любопитни наблюдения около заглавията на вестниците, псевдонимите на редакторите и др.

4. Две от статиите, представени за конкурса засягат публицистичните диалози между видни обществени фигури на Възраждането - тези на Петко Славейков от една страна и на Марко Балабанов и Любен Каравелов от друга. Полемиките в печата, нападките, сатиричните дискредитации са част от литературния живот в онази епоха, характеризираща типично модерни прояви на този живот, свързани с личността на автора, с налагането ѝ в литературното пространство, с опитите за персонално аксиологизиране на това пространство.

5. Езиковото образование на доц. Гетова, свързано с изучаване на френски език, я е насочило както към използването на библиографски източници на този език, така и към теми, отнасящи се към рецепцията на преводите през Възраждането, част от културните модели на тази епоха, както и с по-късни проявления на тази рецепция, най-вече свързани с известния белетристичен сборник на Елин Пелин „Под манастирската лоза“.

6. Заслужава внимание и още един тематичен кръг в научната продукция на доц. Гетова, макар и по-слабо засегнат, отнасящ се до културния диалог *Изток - Запад*, развит както чрез проучванията на идеята за обединена Европа във възрожденския печат, така и чрез поставянето на тази тема в автобиографичния роман на турския нобелист Орхан Памук.

7. Накрая, но не на последно място като значение, както държи да подчертае доц. Гетова, трябва да отбележим и двете статии посветени на академичния живот, на отношението между учител и ученик - едната е свързано с делото на акад. Петър Динеков, а другата за работата с архивни документи на младите изследователи.

Монографията „Петко-Славейковият журналистически век“, издадена в книга, е опит да се добавят нови щрихи към журналистическата и публицистична дейност на видния възрожденски писател, поет и книжовник. Изследването съдържа увод и три глави. Първата глава „Векът, Европа, Журналистиката“ има за цел да зададе социокултурния контекст на работата, присъствието и значението на журналистиката в него. Обговорена е представата за понятието „век“, както в теоретичен план, с цялата относителност на това понятие, така и в конкретиката на българското журналистическо вглеждане в него. Удачно е отправен погледа на читателя към френската преса, свързана с това понятие и българската реплика в изданието на М. Балабанов - в. *Век*. Българският XIX век е видян през призмата на Славейковата журналистика, очертаваща приоритетите пред българския народ, които макар и да съвпадат в частност с европейските (женският въпрос, модите, народните училища), имат все пак специфичен характер, свързани с политическата зависимост на нашия народ и неговото икономическо изоставане. В края на тази глава изследователката се опитва да обобщи Петко-Славейковата визия за XIX век и съвсем закономерно стига до извода, че трудно бихме могли да говорим за някаква цялостна концепция на възрожденския ни писател за века. Нещо съвсем нормално с оглед на неговата оперативна вписаност в динамиката на бързо променящата се социокултурна среда.

Втора глава на монографията е посветена на в. *Шутош* поставени са няколко тематични акцента в списването на вестника. Първият от тях е свързан с подбора на преводни материали за вестника от чуждата преса. Най-вече се подбират материали, които имат отношение към българската действителност, но и които са поддаваеми на иронично или пародийно трансформиране. Обърнато е внимание на тематичните предпочитания на преводачите - модите, политическата йерархия, отбелязана е и функцията на превода да се превръща в културен трансфер между две култури. Трети акцент в тази глава е върху полемиките, свързани с историята на вестника, неговия гръцки произход, трудностите по издаването. Изследването се спира на един от основните журналистически похвати, наречен „трансфигуриране“ - играта между знакови фигури (заглавия, повтарящи се персонажи и мотиви), нещо което бих нарекъл интимизиране на медийната среда, включващо приобщаването и отглеждането на собствена читателска публика. Тази глава отделя място и на журналистическите персоналии - най-вече вниманието е насочено към издателя Теодор Касап (Теодорос Касапис). Макар и стоящ като частен проблем, съдбата на този издател илюстрира и модела за проникване на чуждата култура (в случая френската) тук на Балканите. В края на тази глава се разглеждат някои жанрови трансформации и експерименти в журналистиката на онази епоха, ролята на дописката, молитвите, иносказанията,

съновиденията, тълкуванията, създаващи възможности за сатирични и иронични деформации на определени обществени образи и явления. Отделено е внимание и на една друга страна на хумористичните издания да бъдат място за личностна саморазправа.

Трета глава „...и други журналистически територии“ насочва вниманието към други проявления на журналистическия XIX век, свързани в една или друга степен с фигурата на П. Р. Славейков. Проследяват се културно-политическите диалози между него и представителни за 70-те години възрожденски фигури като Марко Балабанов и Любен Каравелов. Обръща се внимание на поведенчески модели, задаващи и някои културни стереотипи на епохата. Например Каравелово-Ботевото писане за Марко Балабанов слага своя отпечатък върху Славейковото въвеждане на неговия образ в периодиката. Засяга се важния проблем за функцията на журналистическите стереотипи в разбирането на дадена епоха. Друго тематично ядро в тази глава е свързано с литературно-публицистичните санкции в журналистическата практика на Петко Славейков. Проследена е дейността му на журналист, превеждащ от чуждата преса, но и оценяващ преведеното. Конкретно се изследват езиковите модели за характеристика на чужди народи и етноси, но и езикови модели на националното съзнание, освен при Славейков, и при Раковски, Каравелов, Ботев. Според изследователката като особености на Славейковата журналистическа стилистика трябва да се посочат: „многословие, многотемие, поливалентност на твърденията, разклоняващи се в много смисли образи“. В края на главата е отделено място на политическия проект на Петко Славейков в публицистиката му от 1871-72 г. Сравняват се два текста от 1881 и 1883 г., (а именно стихотворението „Татковина“ и брошурата „Последното ми ходяние в София“) с по-ранни журнални публикации, генериращи мотиви и образи - автореминисценции, автоцитатност върху по-късните текстове. Националната география като политически проект на в. Македония се проектира върху стихотворението „Татковина“. Сигурно има резон в подобно наблюдение, но трябва да се има предвид и литературния контекст, в което се появява стихотворението и най-вече патриотическата поезия на Вазов. В тази глава са прибавени и щрихи към проблема „просветители - революционери“ в българската литературна наука. Изследователката се спира на фейлетоните на Каравелов, в които Славейков се среща като персонаж. Обръща се внимание на фейлетонното травестиране на Славейковия образ, най-вече поради разминавания в политическите възгледи на двамата възрожденски дейци.

4. Оценка на личния принос на кандидата.

Ако трябва да се обобщят приносните моменти в научните материали, представени за конкурса, то бих посочил открил следните:

1. Осмислянето на категорията „време“, понятията „век“ (и по-конкретно XIX век) и „литературна година“ на базата на журналистически публикации, поетически творби от втората

половина на XIX век. Самото навлизане на тези понятия и категории в речника на възрожденските писатели и книжовници са знак за нов тип отношение към времето, различно от това на средновековния и фолклорния човек.

Гетова, Елена. Понятието век в журналистиката на Петко Славейков. // Научно издание в памет на проф. д.ф.н. Камен Михайлов - Дзяло, е-списание в областта на хуманитаристиката X-XXI в. год. VII, 2019, брой 14, София: Институт за български език, БАН, ISSN 1314-9067

Гетова, Елена. „Notion de siècle“ (понятието за век) във възрожденската журналистика.// Научни трудове на Филологическия факултет на Пловдивския университет , Т. 56, кн. 1, Сб. Б, 2019, 13 - 23. ISSN 0861-0029

Гетова, Елена. Образите на времето във възрожденската поезия. // Български език и литература , Volume 66, Number 5, 2024 , 540 - 561. ISSN 0323-9519 (Print) ISSN 1314- 8516 (Online)

Гетова, Елена. Поетическият XIX век на българите (Съзнанието за настояще). // Будителският XIX век на българите. Сборник с научни статии, посветен на 200- годишния юбилей от рождението на Добри Чинтулов. Гл. ред. Чл.- кор. проф. д.и.н. Иван Русев. Велико Търново: Фабер, 2023, 65 - 85. ISBN 978-619-00-1679-3. 2.

2. Изследванията на доц. Гетова върху хумористичните издания през Възраждането с централно място, отредено за в. Шутош, допринасят за преосмисляне на тяхното място в социокултурната среда на епохата.

Петко -Славейковия журналистически XIX Пловдив, 2022

Гетова, Елена. Хумор и журналистика от 60-те години на XIX век. // Език, общество, култура. Сборник, посветен на 60-годишнината на проф. д.ф.н. Елена КаневскаНиколова. Пловдив: Пловдивско университетско издателство. 2024, 342 - 359; ISBN 978- 619-7768-10-7 Гетова, Елена. Вестник „Шутош“ за журналистиката - полемики и перспективи. // Време и приемственост. Юбилеен сборник, посветен на доц. д-р Юлия Николова. Пловдив: Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, 2021, 43 - 56. ISBN 978-619-202- 679-0

3. Монографичното изследване, както и някои от представените статии допълват нови щрихи към образа на Петко Славейков най-вече като журналист и публицист. Специално внимание заслужават публицистичните диалози в пресата между Славейков и М. Балабанов, Л. Каравелов, даващи друга гледна точка към него, но и разкриващи литературните нрави по онова време.

Гетова, Елена. Петко Славейков - Марко Балабанов: журналистически визии, политически посоки.// Литературата: образи и контексти. Юбилеен сборник, посветен на 60- годишнината на проф. Цветан Ракъовски, Велико Търново: Фабер, 2019, 138 - 154, ISBN 978619-00-1066-1

Гетова, Елена. Вестник „Шутош“: употреби и политики на превода. // Неизвестни, непознати,

подминавани - български автори от XIX - XX век. Дзяло, е-списание в областта на хуманитаристиката за българистични изследвания в периода X - XXI век. Год. IX, 2021, брой 19. ISSN 1314-9067

4. Изследванията на доц. Гетова добавят нови щрихи и проблематизации към културния диалог Изток - Запад в български и балкански контекст. Към този принос специално внимание заслужава осветяването на понятието „обединена Европа“, лансирано, според изследователката за пръв път от Петко Славейков.

Гетова, Елена. Обединена Европа - „откритие“ на Петко Славейков? // В безкрая вечен и незрим. Юбилеен сборник, посветен на проф. д.ф.н. Жоржета Чолакова. Пловдив: Унив. изд. „Паисий Хилендарски“, 2020, 291-298. ISBN 978-619-202-612-7

Гетова, Елена. „Истанбул“ от Орхан Памук - западният поглед. // Авторитетът на смисъла. Теория и интерпретации. Сборник в чест на доц. д-р Атанас Бучков. Пловдив: Унив. изд. "Паисий Хилендарски", 2019, 307 - 321, ISBN 978-619-202-426-0 Гетова, Елена. Край кладенеца на светицата, под манастирската лоза. // Български език и литература, Volume 60, Number 6, 2018, стр. 643 - 653, София: МОН, ISSN 0323-9519 (print)

Доц. Елена Гетова е представила за конкурса следните забелязани цитирания: в научни реферирани или индексирани издания 4; в монографии и колективни томове -19. Цитиранията са коректни, добре описани, някои от тях от утвърдени в своята област учени. Към тях трябва да се прибавят и две рецензии за книгата ѝ „Петко-Славейковият журналистически XIX век“. Като брой те покриват изискванията за цитируемост, необходими за заемане на длъжността „професор“.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Документите и материалите, представени от доц. Елена Славова Гетова **отговарят на всички** изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Кандидатът в конкурса е представил **достатъчен** брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при защитата на ОНС „доктор“ и процедурата по заемане на академичната длъжност „доцент“. В работите на кандидата има оригинални научни и приложни приноси, публикувани в списания и научни сборници. Научната и преподавателската квалификация на доц. Елена Гетова я представят като един от водещите учени в областта на литературата, журналистиката и културата на българската възрожденска епоха.

Постигнатите от доц. Елена Гетова резултати в учебната и научно-изследователската дейност, **напълно** съответстват на минималните национални и допълнителните изисквания на Факултета по Филология, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, намирам за основателно да дам своята **положителна** оценка и да препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на Факултет Филологически. за избор на доц. Елена Славова Гетова на академичната длъжност „професор“ в ПУ „Паисий Хилендарски“ по: област на висше образование 2. Хуманитаристика, професионално направление 2.1 Филология - Българска литература.

31.07.2025 г.

Рецензент:

(проф. д.ф.н. Николай Димитров)

20.... г.

Рецензент:

(подпись)

(ак. дл., н. ст., име, фамилия)